

ARENGUKAVA 2020-2025

VÄRSKA 2020

ARENGUKAVA 2020-2025

2019. aasta suvel möödus esimese seto kultuurile pühendatud muuseumi avamisest Satserinnas 45 aastat. Alates 2019. aastast on Setomaa muuseumid valla poolt hallatav ühendasutus, mille koosseisu kuuluvad lisaks Saatse Muuseumile veel Värska Talumuuseum, Seto Tsäimaja ja Obinitša Muuseum ning Luikjärve talukompleks. Aastal 2020 ootab ees uue filiaalina Värska külastuskeskuse avamine.

Setomaa Muuseumide peamiseks ülesandeks on säilitada ja tugevdada seto kultuurilist identiteeti ning tõsta Setomaa tuntust ja nähtavust turismisihtkohana.

Asutuse arengukava aastateks 2020-2025 on koostatud vahemikus oktoober 2019 - jaanuar 2020 muuseumitöötajate eestvedamisel ning see kirjeldab muuseumi lähiaastate strateegilisi eesmärgi ja peamisi tegevussuundi nende täitmiseks.

MEIE MISSIOON

Seto kultuuri vahendaja ja hoidjana anname edasi traditsiooni ehedust erinevates ajastutes, kohtades ning elamustes.

TULEVIKUPILT 2029

Setomaa Muuseumid toovad külastajani sissevaated erinevatesse ajastutesse ja teemadesse: Värskas jõuka seto 20. sajandi alguse taluelu ja Reegi majas 1930ndad, Paloveere talus nõukogude aeg, Saatses elu Euroopa idapiiri ääres ja seto mehe argipäev, Obinitsas seto leelo ja naise roll seto kultuuris, Luikjärvel ajaloolise talu eluolu. Värskas asuv Seto Tsäimaja pakub kohalikul mahetootmisel põhinevat toidu- ja joogivalikut.

Muuseumi näitused tuginevad hästi korraldatud kogumis- ja uurimistööle, mida tehakse koostöös teiste seto kultuuri edendajate, ülikoolide, teadusasutuste ja muuseumidega. Lahendus on leitud ka hoidlapinna nappusele ning kogusid säilitatakse selleks ette nähtud tingimustes.

Muuseumid on kohtumispaiagaks, erinevate arutelude ja ürituste võõrustajaks ja kogukonnakeskuseks. Koostöö turismikorraldajatega on ladus ning muuseumi poolt pakutav on mitmekülgselt seotud Setomaa turismimarsruutidega.

PÕHIVÄÄRTUSED

Meie jaoks on töös oluline:

- paljude erinevate ülesannete ja tööde juures ühiste eesmärkide ning õlatunde tajumine,
- kiire ja tihe infovahetus ning ladus ja avatud suhtlemine,
- teadmine, et teeme nii vaimse kui ka materiaalse töökeskkonna mõttes ainulaadset tööd,
- olla oma kolleegide jaoks hooliv ja mõistev.

EESMÄRGID 2025

NÄITUSED

Setomaa Muuseumid pakuvad erinevates näitusepaikades põnevaid ülevaateid seto kultuuri kujunemisloost, selle pärandist ja traditsioonidest.

MÕÕDIKUD	Külastajate arv	2019: 15 tuh	2022: 23 tuh	2025: 30 tuh
	Külastajate tagasiside	2019: 7/10	2022: 8,5/10	2025: 8,5/10

KOGUD JA TEADUS

Muuseumi pidevalt täienevad kogud on hästi hoitud ja teadustööks mitmekülgset kasutatavad.

MÕÕDIKUD	Kogudest digiteeritud (%)	2019: 60%	2022: 85%	2025: 95%
	Head hoiutingimused (%)	2019: 30%	2022: 30%	2025: 60%

HARIDUS

Teadmishuvilised nii Setomaal kui ka kaugemal saavad mitmekülgset viisil uusi teadmisi seto kultuuri mineviku, oleviku ja tänaste võimaluste kohta.

MÕÕDIKUD	Õpilasgruppide arv aastas	2019: 15	2022: 30-40	2025: 60-70
-----------------	---------------------------	----------	-------------	-------------

KOHTUMIS-PAIK

Setomaa Muuseumid on kogukonna, seto kultuuri kandjate ja väärtustajate jaoks oluline ning inspireeriv kohtumispaik.

MÕÕDIKUD	Kogukonnaürituste arv	2019: 6	2022: 8	2025: 10
	Meediakajastuste arv	2019: 12	2022: 16	2025: 25
	(Eesti)			

OLULISED TEGEVUSED

1 Setomaa Muuseumid pakuvad erinevates näitusepaikades põnevaid ülevaateid seto kultuuri kujunemisloost, selle pärandist ja traditsioonidest.

OLULISED TEGEVUSED: VÄRSKA

Värskas muuseumi näitustekava elluviimine: taluarhitektuuri näitus heinaküünis, hooajanäitus Lapsepõlv Setomaal (2020), kontseptsioon „Tee ise oma näitus“ koostöös kogukonnaga, püsiekspositsiooni täiendamine vilja ja lina teemadega (2020), teema "Setomaa taluaiad" (2021), lisaks miniatuursed koopiad erinevatest seto talutüüpidest, mida näidatakse makettidena jalutustekonnal parklast muuseumi peavärvasse (2020) ning kombatav talumuuseumi makett vaegnägijatele.

Reegi maja avamine (2020). Sõjaministri, Eesti sõjavägede ja Kindralstaabi ülemas Nikolai Reegi suvemajas tutvustatakse elu 1930ndate Setomaal, lisaks ülevaated teeneka sõjaväelase elutööst, Põhjalaagri tegevusest jm. Luuakse võimalus laenutada paate, vesirattaid, uiske ja jalgrattaid, tekib järveühendus sanatooriumini (tulevikus ka Värskas sadamasse ning Tartusse).

Värskas muuseumipoe ja Tsäimaja arendamine. Seto Tsäimaja kvaliteedi tõstmine, et pakkuda kvaliteetset, uurimustel põhinevat pärimustoitu, sh keskkonna parendamine ja menüüde uuendamine ning Reegi maja kohviku arendamine. Seto cateringi teenuse väljatöötamine.

SOOVITUD TULEMUSED

Muuseum tutvustab ehedat talukultuuri (sh ajaloolised taimesordid, maatõugu koduloomad jmt), lisaks toimib muuseum ka omamoodi maaelu kompetentsuskeskusena, millel on võimekus jagada nõuandeid taluelu toimimise kohta. Toimub koostöö erinevate partneritega (nt Setomaa Liit, MTÜ Maadjas jt).

Reegi maja ehk Värskas Külustuskeskuse avamisega tõuseb üldine külastajate arv ning Värskas ja Setomaa piirkonna üldine tuntus (nii sise- kui ka välisturistide seas). Oluline eesmärk on luua eeldusi Värskas ja piirkonna suuremaks tutvustamiseks ning Põhjalaagri mastaapse välinäituse avamiseks (2024).

Kauplus on viidud püsivasse ja selleks sobivasse asukohta. Tsäimaja tuntus on kasvanud ja selle kuvand tugevnenud. Lisandunud on seto cateringi teenus.

OLULISED TEGEVUSED: OBINITSA

Obinitsa muuseum: Igal aastal valmib osa uuest püsiekspositsioonist, mis saab terviklikult valmis aastal 2024. Ekspositsioon keskendub seto leelo traditsioonile ning seto naise rollile läbi laulutekstidesse talletatud elu- ja maailmatunnetuse.

Obinitsa muuseumi, Piusa koobaste ja Vastseliina piiskopilinnuse ühiste külastustekondade väljatöötamine.

Luikjärve talu kontseptsiooni väljatöötamine.

OLULISED TEGEVUSED: SAATSE

Uue, riigipiiri temaatikale keskenduva püsiekspositsiooni rajamine (sh matkarada ning laagrite korraldamise võimalus õpilasgruppidele).

Seto mehed ja piirid.

Jätkatakse Satserinna kui kohupiimanulga tutvustamist.

Setode usuelu tutvustamine.

SOOVITUD TULEMUSED

Iga-aastaselt tõuseb külastajate arv, mis on 2024. aastaks jõudnud ca 6 tuhande inimeseni.

Toimib Seto Külavüüle üles ehitatud külastustekondade kontseptsioon, kaasatud on Taarka Tarõ, Obinitsa Seto Ateljee-Galerii, Vastseliina piiskopilinnus, Setomaa Turism, Võrumaa Arenduskeskus ja Setomaa Liit.

2020. aasta jooksul on valminud kirjeldus ja konkreetsem tegevuskava talu edasise kasutamise kohta.

SOOVITUD TULEMUSED

Koostöös Politsei- ja Piirivalveameti, Seto Instituudiga ning Setu Kultuurifondiga on valminud uus püsiekspositsioon, mis toob kaasa ka tõusva külastushuvi. Matkarajal toimub õuesõpe.

Loodud on ekspositsioon, mis avab seto mehe rolli ja kuvandit.

Sõirapäev kasvab suurürituseks. Paasapäeva tähistamine.

Valminud on ülevaade Saatses kui olulisest ja erilisest kirikukülast.

SUURSÜNDMUSED (KÕIK ASUKOHAD)

Leelopäeva korraldamine koostöös Setomaa vallavalitsusega (2022 ja 2025).

Festivali Seto Folk õpitubade programmi koostamine ja osalemine festivali läbiviimises.

Koostöös MTÜ Taarka Pärimusteatriga 2021. aastal Setomaa lähiajalugu avava suvelavastuse väljatoomine.

Iga-aastase Satserinna sõirapäeva läbiviimine koostöös Satserinna MTÜ-ga.

Iga-aastaste teemapäevade elluviimine.

OLULISED TEGEVUSED: VÄLISSUHTED

Koostöö erinevate muuseumidega nii regionaalselt kui ka laiemalt (Eesti Vabaõhu-muuseum, Eesti Rahva Muuseum).

Seto kultuuriga seotud või sarnaste traditsioonide kaardistamine ja koostöö-võimaluste kirjeldamine (sh Petseri, Irboska jt).

SOOVITUD TULEMUSED

Muuseum on kaasatud Leelopäeva programmi ja näituse kontseptsiooni koostamisesse.

Festivaliprogramm toimub osaliselt Värska talumuuseumi territooriumil, sh korraldab muuseum 6-7 seto kultuuriga seotud õpituba.

Muuseumi alal etendub suvelavastus, et tutvustada seto kultuuri ja muuseumit ning Setomaa ajaloolist ja kultuurilist tausta laiemale publikule.

Päeva jooksul tutvustatakse Satserinna kui kohupiimanulga traditsioone, luuakse võimalus tutvustada kohapeal toodetud toidukaupa ja käsitööd.

Toimunud on erinevad seto kultuuri tutvustavad programmid (talutööd, tekstiilikogudel põhinevad rahvarõivaste päevad, pärimustoitu tutvustavad õppepäevad jne).

SOOVITUD TULEMUSED

Näituste vahetamine ja koostööprojektid seto kultuuri laiemaks tutvustamiseks, koostöös teiste muuseumide ja institutsioonidega.

Loodud on rahvusvahelised kontaktid, sh teiste soome-ugri kultuuri edendajate ja uurijatega. Järgmiseks sammuks on näituste vahetused, külalisprogrammid.

2 Muuseumi pidevalt täienevad kogud on hästi hoitud ning teadustööks mitmekülgselt kasutatavad.

OLULISED TEGEVUSED: KOGUD

Kogumispoliitika uuendamine ja täpsustamine.

Vaimse kultuuripärandi kogumine (mälestuste teemadena näiteks aiandus, toit, lapsepõlv, traditsioonilised käelised oskused, 1990ndad jm).

Seto keelega seotud kogumistöö elluviimine.

Ülevaate koostamine Setomaad puudutavast haridusteemalisest materjalist ning selle kokku koondamine (koostöös MTÜ Setomaa Rahvahariduse Seltsiga).

Kogude kirjeldamine MUIS-is, digitaliseerimine ja vajadusel kogudest väljaarvamine.

Rahvarõivaste teemaline nõustamine, sh teemapäevad 2020 (koostöös õmblustehnoloogidega).

Hoidlate investeeringute plaani koostamine (koostöös Setomaa vallavalitsusega).

OLULISED TEGEVUSED: TEADUS

Setomaa ajaloo konverentsi korraldamine ja võõrustamine.

SOOVITUD TULEMUSED

Kogumispoliitika on ajakohane ja vastab muuseumi prioriteetidele.

Täpsustatud on kogumise teemad, koostatud töökava ja alustatud selle elluviimisega. Partnerid: Seto Instituut, Seto Käsitöö Kogo, Seto Leelotarku Kogo, Seto Küük, Võro Instituut, Tartu Ülikool, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Vabaõhumuuseum, Eesti Kirjandusmuuseum.

Valminud on keeleteemalise näituse-kontseptsioon, mis tutvustab seto keele käekäiku. Kavandatud ekspositsioonides on esimene keel seto keel.

Kogutud ülevaate põhjal otsustatakse, kuidas hariduselu teematikat edaspidi muuseumide ekspositsioonides tutvustada.

Aastaks 2025 on MUIS-i kantud vähemalt 95% kogudest.

Huvilistel on võimalus tutvuda kogudega ja saada aimu rõivaste arenguloost, materjalist, valmistamisviisidest jm.

Aastaks 2022 on plaan valminud ja tehtud otsused, kus, millal ja mida uuendatakse. Hiljemalt 2024 algab hoidlate uuendamine (kas Paloveeres või alternatiivses asukohas).

SOOVITUD TULEMUSED

Koostöös Seto Instituudi ja Setu Kultuuri Fondiga toimuvad iga-aastased konverentsid, konkreetse aasta peakorraldaja täpsustatakse hiljemalt aasta enne toimumist.

Põhjalaagri ja Lõunalaagri ajaloo uurimine arhiivides, näituse aluseks olevate materjalide läbitöötamine ja raamatu väljaandmine.

Teaduslikest artiklitest koosneva aasta-raamatu väljaandmine (sh artiklite koostamine, kogumine ja toimetamine).

Täiendava uurija / teaduri töökoha loomine.

Koostöös Kaitseväega on toimunud uuringud arhiivides (sh riigipiiri temaatika) ja ilmunud on raamat Põhjalaagri ja/või 20. saj alguse Värska teemal.

Aastal 2024 ilmub Setomaa Muuseumide aastaraamat.

Luuakse täiendav töökoht teadusega seotud tegevuste hoogustamiseks.

3 Teadmishuvilised nii Setomaal kui ka kaugemal saavad mitmekülgsel viisil uusi teadmisi seto kultuuri mineviku, oleviku ja tänaste võimaluste kohta.

OLULISED TEGEVUSED: HARIDUS

Igas muuseumis on välja töötatud koolidele suunatud atraktiivsed haridusprogrammid (sh paketid, mis on seotud rongiühendusega Tartust).

Lastelaagrite programmide ettevalmistamine ja elluviimine.

Muuseumi ja koolide ning lasteaedade vahelise koostöö tihendamine (sh õpikeskkondade kujundamine, kooliõpilastele muuseumipraktika võimaluste loomine jm).

Tiheneb koostöö noorsootöö eestvedajatega (sh nii Eesti piires kui ka seoses rahvusvaheliste programmidega).

Muuseumis noortele suunatud ürituste korraldamine, nt teatrietendused (sh koostöös kooliteatritega), luuleõhtud, liikumisüritused (koostöös Setomaa spordiorganisatsioonidega).

SOOVITUD TULEMUSED

Igal aastal külastab muuseumi 60-70 õpilaste gruppi.

Muuseum osaleb laagrite korraldamises nii Saatses kui ka mujal (näiteks keelelaagrite kaaskorraldajana või koostööpartnerina).

Tõuseb muuseumi tegevusega seotud haridustöö maht, kooliõpilastele pakutakse erinevaid muuseumipraktikaid (nt seoses kogumistööga, giiditööga jmt).

Muuseum on Setomaa noorsootööprojektides aktiivne koostööpartner. Piirkonnas toimuvate noortelaagrite programmis on sees muuseumiga seotud teemad.

Noorte osakaal muuseumi ning selle ürituste külastajate seas kasvab.

4 Setomaa Muuseumid on seto kultuuri kandjate ja väärtustajate jaoks oluline ning inspireeriv kohtumispai.

OLULISED TEGEVUSED: KOHTUMISPAIK

Koostöö kavandamine erinevate turismiorganisatsioonidega, sh marsruutide planeerimine, muuseumi poolt pakutavate pakettide loomine ja tutvustamine jm.

Koostöö piirkonna majutustevõtete ja osalemine Lõuna-Eesti turismiklastri tegevuses.

Koostöös Setomaa vallavalitsusega muuseumi kui maaellu sisseelamise toetaja rolli arendamine.

Konverentsiturismi ja seminaripakettide arendamine (koostöös Värskas Külustuskeskuse ja Setomaa kultuurikeskusega), seotud võimaluste tutvustamine Lõuna-Eestis.

Muuseumi turundusplaani koostamine ja elluviimine (sh arvestades Tartu Kultuuripealinna tiitlit aastal 2024).

Koostöös Seto Instituudi jt partneritega setosid kokku toovate ürituste korraldamine.

SOOVITUD TULEMUSED

Aastal 2020 on sõlmitud kokkulepped vähemalt viie turismifirmaga. Valminud on erinevad pakettid, mis arvestavad peamiste marsruutide ning ajakavadega (nt 2 tundi muuseumis, 4 tundi muuseumis jmt).

Suureneb piirkonna ja Lõuna-Eesti majutustevõtete ning nende külaliste teadlikkus muuseumi poolt pakutavast.

Muuseum pakub infot kohalike teenuste jmt kohta. Muuseumis toimub kohaliku elu puudutava info ja nõu jagamine, mida toetab muuseumi vabapääse (teatud perioodiks).

Toimunud on ruumide programmi analüüs lisavõimaluste loomiseks, pakettid on välja töötatud ning muuseumi võimalused on oluliste partnerite jaoks tuttavad (sh Tartu).

Olemas on plaan ja suutlikkus selle elluviimiseks, kultuuripealinna programm hõlmab Setomaa Muuseumide tegevusi.

Muuseum on setode jaoks hinnatud ja inspireeriv kohtumispai.

HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

PEAMISED SIHTRÜHMAD

Setomaa kogukond	Pensionärid	Väliskülastajad
Setomaa kooliõpilased	Lastega pered	Käsitööhuvilised
Setod üle Eesti	Kooliõpilased üle Eesti	

OLULISEMAD KOOSTÖÖPARTNERID

Seto Instituut	Tartu Ülikool	Värskla Kuurortravikeskus
Setomaa Käsitöö Kogo	Eesti Rahva Muuseum	Majutusettevõtted, turismitalud
Setomaa Turism	Eesti Kirjandusmuuseum	AS Värskla Vesi
Seto Folk	Tartu konverentsikorraldajad	
Seto Leelotarko Kogo	Kultuuripealinn Tartu 2024	Kultuuriministeerium
Setomaa Teadusnõukogu	MTÜ Satserinna	Muinsuskaitseamet

SEESMISED TUGEVUSED

Rikkalikku kultuuritraditsiooni tutvustavad muuseumid looduskaunites asukohtades, sh uhiuus Värskla külastuskeskus.

Ühtehoidev ja koostööle meelestatud muuseumipere, mis haldab erinevaid teemasid ning näitusepaiku.

Ühtseks organisatsiooniks liidetud asutus, mis on koostööpartneriks teistele seto kultuuri ja piirkonna edendajatele.

SEESMISED NÕRKUSED

Strateegiline koostöö kohalike partneritega on nõrk või killustatud (sh turismiasutused, haridusasutused).

Mitmed püsiekspositsioonid vajavad värskendamist ning see toob kaasa kasvava finantssurve.

Kogude kvaliteetse hoiustamise probleemile puudub lahendus, ka see teema vajab lisainvesteeringuid.

OLULISEMAD VÄLISKESKKONNA TRENDID

- Muuseumid on Eestis olulised kultuurikandjad, külastuste arv aastas ulatub üle 3,3 mln.
- Setomaa nähtavuse ja külastajate arvu kasvu toetavad mitmed turismiprojektid ja algatused (LEADER, Setomaa mainekujundus, EST-LAT jt).
- Linnastumise trend Eestis jätkub, sellega väheneb ka maakonnakeskuste elanike arv,
- Hooajaliste tegevuste tähtsus tõuseb (suvituspiirkonnad, vaba aeg looduses jmt).
- Ootused muuseumidele muutuvad üha mitmekülgsemaks (erinevad programmid, haridustegevused jne), seejuures on eriti olulisel kohal muuseumiharidus ja -pedagoogid.

KULUDE JA TULUDE PROGNOOS 2020-2025

KULUD	2019	2020	2022	2025
Personalikulud	205 088	280 732	309 500	350 000
Ürituste ja näitusekulud	12 839	23 000	65 000	44 500
Hoonete halduskulud	98 339	125 960	130 000	140 000
Turunduskulud	1 130	9 000	10 000	14 000
Transpordikulud	1 560	5 500	5 700	6 500
Muud kulud	12 847	28 700	30 000	40 000
KOKKU:	331 803	472 892	550 200	595 000
TULUD	2019	2020	2022	2025
Omatulud	146 193	245 000	266 200	315 000
Pikaajalised toetused:				
sh riik	88 830	89 000	95 000	100 000
sh KOV	63 690	90 192	94 000	100 000
Projektitoetused	22 588	20 000	65 000	40 000
Muud tulud	15 171	28 700	30 000	40 000
KOKKU:	336 472	472 892	550 200	595 000

Fotod:

Setomaa Muuseum

www.setomuuseum.ee

info@setomuuseum.ee

Pohjalaager Diviipsi ülema maja